

12. Shchur I. I. Ukrainomovnyi kompiuternyi slenkh : formuvannia i funkcionuvannia : dys. kandydata filol. nauk : 10.02.01 / Shchur Iryna Ihorivna. – K., 2006. – 245 s.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Левченко Тетяна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання ДВНЗ «*Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди*»
вул. Г. Іваневського, б. 50, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна 08402
e-mail: tanyalevchenko2010@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Левченко Татьяна Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент кафедры украинской лингвистики и методики преподавания ГВУЗ «*Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды*»
ул. Г. Иваневского, д. 50, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина 08402
e-mail: tanyalevchenko2010@ukr.net

DATA ON AUTHOR

Levchenko Tetiana Mykolaivna, Candidate of Pedagogic Science, Associate Professor of the Department of Ukrainian Linguistics and Teaching Methods *Pereyaslav-Khmelnytskyi Hryhoryi Skovoroda State Pedagogical University*
50 Henerala Ivanevskoho Street, Pereyaslav-Khmelnytskyi, Kyiv region, Ukraine, 08402
e-mail: tanyalevchenko2010@ukr.net

УДК 811.161.2'373J:070«19»

ФУНКЦІОНУВАННЯ КНИЖНОЇ ЛЕКСИКИ В МОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Панченко Т. С.

У статті розглядається вживання книжної лексики в мові української періодики початку ХХІ століття. Зроблено огляд досліджень

мовознавців та узагальнено інформацію щодо функціонування цієї групи слів в українській мовній системі. Описано способи творення книжної лексики та визначено сферу її вживання. З'ясовано, що вона притаманна офіційно-діловому та науковому стилям сучасної української мови, але книжні слова широко використовуються в мові публіцистики.

На прикладі із текстів друкованих ЗМІ проаналізовано використання книжної лексики різних тематичних груп, які характеризують владу, проходження передвиборчої кампанії і виборів та українсько-російські відносини, окреслено значення слів, котрі виконують різну роль у публіцистичних текстах: підкреслюють негативне ставлення автора до кого- чи чого-небудь, надають тексту іронічного чи глузливого відтінку або піднесеності, урочистості чи пишномовності.

Підсумовано, що питання вживання книжних слів у вітчизняних ЗМІ не вичерпане та потребує подальшого дослідження.

Ключові слова: книжна лексика, українська періодика, публіцистичний стиль, дифузні процеси, стилістична роль.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ КНИЖНОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКЕ УКРАИНСКОЙ ПЕРИОДИКИ НАЧАЛА XXI ВЕКА

Панченко Т. С.

В статье рассматривается использование книжной лексики в языке украинской периодики начала XXI века. Сделан обзор исследований языковедов и обобщена информация относительно функционирования этой группы слов в украинской языковой системе. Описаны способы создания книжной лексики и определена сфера ее употребления. Выяснено, что она свойственна официально-деловому и научному стилям современного украинского языка, но книжные слова широко используются в языке публицистики.

На примере из текстов печатных СМИ проанализировано использование книжной лексики разных тематических групп, характеризующих власть, прохождения предвыборной кампании и выборов и украинско-российские отношения, и определены значения слов, которые выполняют различную роль в публицистических текстах: подчеркивают негативное отношение автора к кому- или чему-нибудь, придают тексту иронического, насмешливого оттенка или возвышенности, торжественности или витиеватостей.

Подведены итоги, что вопрос употребления книжных слов в отечественных СМИ не исчерпан и требует дальнейшего исследования.

Ключевые слова: книжная лексика, украинская периодика, публицистический стиль, диффузные процессы, стилистическая роль.

FUNCTIONING OF LITERARY VOCABULARY IN THE LANGUAGE OF UKRAINIAN PERIODICALS IN THE EARLY XXI CENTURY

Panchenko T. S.

In the article the functioning of literary vocabulary of the language of Ukrainian periodicals in the early XXI century is discussed; the linguists' research is overviewed and the information on the operation of this group of words in the Ukrainian language system is summarized; it is described how to create literary vocabulary and the scope of its use is defined ;it is found out that this vocabulary is widely used in the language of journalism.

The examples of the texts from printed media with using different vocabulary portrait thematic groups, which characterize the power, passing the election campaign and the elections and the Ukrainian-Russian relations have been analyzed, and it is outlined the meaning of the words which perform different roles in journalistic texts: stress the negative attitude of the author to somebody or something, provide the text with ironic or mocking tone or sublimity, grandeur ornate.

It is summed up that the question of the use of the literary words in the domestic media is not exhaustible and requires the further investigation.

Keywords: literary language, Ukrainian periodicals, journalistic style, diffuse processes, stylistic role.

Постановка проблеми. В українському суспільстві кожного року відбуваються різноманітні перетворення як в економіці, так і в культурному житті, що відображаються в засобах масової інформації. Вони мають великий вплив на життя суспільства, доносячи новини за допомогою лексичних засобів. Сучасна українська публіцистика характеризується тим, що в ній відбуваються стильові дифузні процеси. У мові друкованих ЗМІ широко використовується різноманітна лексика, притаманна розмовному, художньому, конфесійному, науковому, офіційно-діловому стилям, аби досягти найбільш ефективного впливу на читача. «Залежно від жанрової належності газетного тексту і мети повідомлення журналіст добирає найдоречніші лексичні засоби: від нейтральних до емоційно-експресивних» [7, с. 49]. Останнім часом у вітчизняній пресі широко використовується книжна

лексика, що часто надає текстам урочистого та пишномовного забарвлення.

Актуальність дослідження полягає в тому, що на початку ХХІ століття спостерігаємо розширення вживання книжних слів у мові періодики. Однак на сучасному етапі цей пласт лексичної системи сучасної української мови є недостатньо дослідженим, зокрема зовсім небагато розвідок щодо вживання книжних слів у мові ЗМІ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Книжну лексику, її характерні ознаки, способи творення та місце в українській мовній системі описують у своїх працях П. С. Дудик [3], С. Я. Єрмоленко [11], М. А. Жовтобрюх [9], А. П. Коваль [4], Л. І. Мацько [6], М. І. Навальна [7], О. Д. Пономарів [8].

Мета статті – дослідити, яку роль виконує книжна лексика в українській сучасній публіцистиці та які дифузні процеси відбуваються при цьому.

Завдання статті: зробити короткий огляд розвідок мовознавців щодо функціонування в українській мові книжної лексики; прослідкувати її вживання в публіцистичних текстах.

Виклад основного матеріалу. У виданні «Українська мова: Енциклопедія» С. Я. Єрмоленко книжну лексику трактує, як «слова, що вирізняються на тлі стилістично нейтральної лексики літературної мови своїм походженням, особливістю словотвірної будови та вузькою сферою ужитку. Вони вносять у спілкування відтінок офіційності, урочистості, науковості, часом штучності книжної мови. Ознакою книжності виступають суфікси, утворення на: *-ація, -изація, -изм, -іальний, -ість, -ання*, слова з префіксами *архі-, ультра-* і т. п.» [11, с. 256].

У статті «Стилістична диференціація української лексики» книги «Сучасна українська літературна мова. Лексика та фразеологія» М. А. Жовтобрюх зазначає, що книжна лексика властива писемній формі літературної мови та протиставляється розмовним словам. Він зауважує, що у загальномовних словниках лексеми мають помітку *кн.* (*книжне*). «До книжної лексики належить насамперед багато слів, що означають різного типу абстрактні поняття», вона «включає також багато слів старослов'янського походження, уживаних у літературній мові»,

та велику групу слів, «що означають різні явища з життя народу минулих епох, стосується давнього побуту, адміністративних та інших установ і організацій, які перестали вже існувати, взагалі всі застарілі слова, що іноді вживаються в художній літературі та творах на історичну тематику, але вже забуті в усному мовленні». Одна з найбільших груп книжної лексики – це «слова з виробничо-професійної галузі суспільного життя, що обіймають назви процесів, різних професій, знарядь праці, інструментів, продуктів виробництва тощо, а також наукова, технічна, суспільно-політична й офіційно-ділова термінологія» [9, с. 154–155]. О. Д. Пономарів до книжної лексики відносить слова, які мають суфікси, що утворюють загальні та абстрактні назви, назви опредмеченої дії: **-ння, -ття** (*становлення, каяття*); греко-латинський суфікс **-ізм (-изм, -їзм)** – *історизм, українізм, архаїзм*; старослов'янський за походженням суфікс **-ств(о)** з варіантами **-зтв(о), -цтв(о)** та **-ість** – *людство, убозтво, посередництво, дійсність*; суфікс здрібнілості в поєднанні з основами книжних слів або слів з негативним забарвленням; запозичені префікси та префіксоїди **анти-, архі-, екстра-, контр-, псевдо-, ультра-** – *антитіло, ультразвуковий, контррозвідка* тощо. На думку лінгвіста, книжно-термінологічний характер мають утворення з іншомовними складниками: *гідроканал, демократія, макросистема, мікросвіт*. Книжного (але менш інтенсивного) відтінку надають питомі компоненти **само-, мало-, багато-**: *самозречення, самоаналіз, малоземелля, багатоплановість*. Виразно книжне забарвлення характерне для слів з компонентами **-лог, -філ-, -фоб, -ман, -знавство**: *палеонтолог, слов'янофіл, слов'янофільство, меломанія*. Також книжними мовознавець вважає інтернаціоналізми та церковнослов'янізми [8, с. 134–142].

Книжні слова протиставляють розмовним. Ці дві групи мовних одиниць відносять до лексики обмеженого вживання, що співвіднесена зі сферами суспільного життя та функціональними стилями мови. Книжна лексика – це слова, що «вирізняються на тлі стилістично нейтральної та розмовної лексики літературної мови вузькою сферою вживання і вносять у спілкування відтінок офіційності, урочистості, науковості», «її активно використовують у функціональних стилях, пов'язаних з виробничо-професійною,

науковою, суспільно-політичною, офіційно-діловою сферами. Переважно вони мають писемну форму вияву» [5, с. 128–130].

Л. І. Мацько зазначає, що «поняття писемного та усного різновидів літературної мови не тотожні поняттям книжної і розмовної мови, які характеризують мову з погляду оцінно-емоційного забарвлення, методики виголошення, всього того, що створює колорит» [6, с. 21]. За її словами, писемній мові більше властиве книжне забарвлення, але вона користується і розмовними прийомами (у діалогах, репризах, гуморесках). Усна мова може мати і розмовне, і книжне забарвлення, але переважає в ній розмовне. Книжна лексика – це мовні засоби, «які переважно використовуються у книжних жанрах, тобто у писемній формі, вони мають стійкі стилістичні значення офіційності, академізму, риторичності тощо» [6, с. 22–24].

А. П. Коваль акцентує увагу на тому, що книжна лексика може вживатися і в усному мовленні; «книжне мовлення пов'язане з писемною формою навіть тоді, коли здійснюється як усне (лекція, доповідь, виступ), бо орієнтується на традиції писемного мовлення» [4, с. 13]. Цієї ж думки дотримується П. С. Дудик, вважаючи: «в усному мовленні, наприклад, наукового працівника чи дипломата може бути представлений стиль, який тепер прийнято називати книжним. Усно, але по-книжному прийнято висловлюватися за найрізноманітніших офіційних ситуацій» [3, с. 117].

М. І. Навальна наголошує на процесі втрати книжності. «Якщо лексеми *мандарин*, *долар* раніше мовознавці кваліфікували, як книжні слова, то тепер їх відносять до загальноновживаних лексем, що властиві всім стилям мови, як усної, так і писемної форм». На її думку, «це означає, що чіткої межі між книжною та загальноновживаною лексикою немає. Під дією позамовних чинників: поширення освіти, співпрацею з різними країнами світу, поширенням культурних зв'язків тощо между між книжними і загальноновживаними словами провести досить складно» [7, с. 47].

На початку ХХІ століття простежується тенденція проникнення до засобів масової інформації різноманітної лексики, зокрема книжної. «Серед усього різноманіття лексики

в мові сучасної української періодики помітно розширюють вживання книжні слова», – стверджує М. І. Навальна. На її думку, вони «надають публіцистичним текстам піднесеності, урочистості, певною мірою пишномовності» [7, с. 49]. Звертає увагу на використання в мові періодики книжних лексем і О. Д. Пономарів. Він вважає, що «уживання книжної лексики за межами книжних стилів також мусить бути вмотивоване, виправдане, викликане певними стилістичними міркуваннями» [8, с. 36].

У сучасних друкованих засобах масової інформації книжна лексика вживається в різних тематичних групах. Спостерігаємо її використання в публікаціях про вибори та передвиборні перегони. Лексема *профанація*: «книжн. Зневажливе, нешанобливе ставлення до чого-небудь загально визнаного; неуцьке перекручування, опоганення, опошлення чогось» [10, Т. 8, с. 331] – слово з предметним значенням. Пор.: «Для мене головне – якісно робити свою справу, а не боятися помсти від тих, хто займається окоманілюванням і **профанацією**» (Час Київщини, 11–17.10.2014). Кандидат у депутати протиставляє власні дії порожнім обіцянкам його суперників, даючи зрозуміти, що для них головне – потрапити до Верховної Ради України. Спостерігаємо, що слово *профанація* у цьому тексті має негативний відтінок. Що можна сказати і про ще одну одиницю книжної лексики *креатура*: «книжн. Той, хто посідає значне місце завдяки протекції впливової особи і є слухняним виконавцем її волі; ставленик» [10, Т. 4, с. 331]. Пор.: «Понад два тижні тривала тяганина з підрахунком голосів, люди регіонала Риженкова, **креатури** Ахметова та російського олігарха Віктора Нусенкіса» (Український тиждень, 6–13.11.2014). Вважаємо, що книжні лексеми *профанація* та *креатура* надають тексту урочистості та водночас виконують негативно-оцінну функцію.

До категорії – іменників, які є книжними і мають негативне значення – відносимо слово *аморфність*: «книжн. Безформний, розпливчастий» [10, Т. 1, 1970, с. 40]. Пор.: «Нормальну громаду з її мешканцям з інертними настроям не розбудувати. Найгірше, що така **аморфність** охопила молодь» (Час Київщини, 30.10.2015). Аналізуючи, робимо висновок: книжна лексика має

у тексті негативно-оцінний відтінок, що надає їй автор задля підсилення думки.

У статтях української періодики політичної тематики виділяємо книжну лексику, що надає тексту нейтральності. Слово *ексцес*: «книжн. 1. Крайне, незвичайне виявлення чогонебудь. 2. Гостре зіткнення; порушення громадського порядку» [10, Т. 2, 1971, с. 466]. Пор.: «*Можу зазначити, що загалом вибори відбулися без особливих ексцесів. Неприємний виняток – зрив виборів у Маріуполі та Красноармійську*» (Час Київщини, 30.10.2015).

На сторінках вітчизняних газет трапляється вживання лексем, що є назвами ознак предметів. Прикметник *кардинальний* та похідний від нього прислівник *кардинально*: «книжн. Найголовніший, найважливіший; ґрунтовний, основний» [10, Т. 4, с. 104]; «книжн. Прислівник до кардинальний» [2, с. 532] виконують номінативно-інформаційну функцію, надаючи тексту нейтральності. Пор.: «*Лідер «Народного фронту» на Волині заявив, що якщо за тиждень часу глава держави не прийме кардинального кадрового рішення, «на Волині буде гаряче»* (Волинська газета, 26.11.2015). «*Така поспішність у прийнятті несподіваного рішення і неготовність самого кандидата була очевидною. Навіть виступи кандидатів кардинально різнилися*» (Галицьке слово, 27.11.2015). Якщо прислівник *кардинально* – це лексема тематики, що стосується виборів, то прикметник *кардинальний* – слово, за допомогою якого характеризується влада.

У статтях політичної тематики дається характеристика влади не лише України, а й Росії. У зв'язку з агресією східного сусіда слова часто несуть негативне смислове навантаження, наприклад, лексема *алогічний*: «книжн. Суперечний логіці; безглуздий» [10, Т. 1, с. 35]. Хоча в словнику за редакцією В. Т. Бусла ремарка *книжн.* уже відсутня [2, с. 30]. Пор.: «*Путін нічим не схожий на Івана і Петра (хоча ті, зазначу в дужках, були аморальними типами) просто тому, що він зробив алогічний для імперії вчинок*» (День, 24.07.2015). Автор зауважує, що глава Росії недалеко стоїть від російських царів-зурпаторів та самодержавців. Вважаємо, що слово *алогічний* все

ж відноситься до книжної лексики, що зауважено і в монографії М. І. Навальної «Динаміка лексикону української періодики початку ХХІ ст.» [7, с. 51].

У статтях, де описується ситуація, що склалася між Україною та Росією, натрапляємо на лексеми, що називають дії чи стани. Слово *дефілювати*: «книжн. Урочисто проходити (на параді, демонстрації та ін.)» [10, Т. 2, с. 259] відносимо до урочистої лексики, однак у контексті може набувати пейоративного значення. Пор.: «*Не так давно російський флот «дефілював» біля берегів Прибалтики, літаки ВПС РФ часто порушують повітряний простір країн НАТО*» (Український тиждень, 4.06.2015). Автор навмисно бере слово в лапки, аби підкреслити, що демонстрація країною-агресором своїх військових сил – це хвастливість. Лексема *дефілювати* має у тексті глузливий відтінок.

У тематиці російсько-українських відносин спостерігаємо вживання слів з предметним значенням, що мають урочистий і піднесений характер, але в тексті автор надає їм іронічного відтінку. Книжна одиниця *пістет* має значення «глибока повага, шанобливе ставлення до кого-, чого-небудь» [10, Т. 6, с. 528]. Пор.: «...у двадцять першому столітті ми все ще з *пістетом* ставимося до країни, яка прославилася репресіями й від якої моїй країні не вдалося піти без кровопролиття. І це: магазин назвами на честь президента з такою одіозною репутацією!» (День, 24.07.2015). Те ж стосується слова *екзил*: книжн., «перебування офіційної особи, уряду, партії за межами батьківщини на правах політичного вигнання (переважно в мові української діаспори)» [1, с. 200]. Пор.: «*Останній, перебуваючи в «екзилі» у Російській Федерації, огризнувся звідти грізною заявою*» (Україна молода, 20.11.2014). Вважаємо, що лексемою висміюється колишній глава нашої держави Віктор Янукович.

Висновки. Отже, книжна лексика – це слова, що притаманні писемному мовленню, але вживають і в усному, та характеризуються особливістю обмеженою сферою вживання. Книжна лексика найбільше притаманна науковому та офіційно-діловому стилям.

На початку ХХІ століття спостерігається широке функціонування книжних слів у мові української періодики.

Це надає текстам урочистості та пишномовності. Нерідко книжні слова виконують негативно-оцінну функцію, подекуди вони мають іронічний або глузливий відтінок.

Вважаємо, що використання книжної лексики в мові ЗМІ потребує подальшого дослідження, адже в сучасному мовознавстві бракує розвідок щодо проникнення книжної лексики в публіцистичний стиль.

Список використаних джерел

1. Бибик С. П. Словник іншомовних слів : тлумачення, словотворення та слововживання / С. П. Бибик, Г. М. Сюта; За ред. С. Я. Єрмоленко. – Харків : Фоліо, 2006. – 623 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Дудик П. С. Стилїстика української мови : Навчальний посібник / П. С. Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 368 с.
4. Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – 349 с.
5. Мацюк З. О. Українська мова професійного спілкування : Навчальний посібник / З. О. Мацюк, Н. І. Станкевич. – К. : Каравела, 2005. – 352 с.
6. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 465 с.
7. Навальна М. І. Динаміка лексикону української періодики початку ХХІ ст. : [монографія] / М. І. Навальна. – К., Інститут української мови : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. – 328 с.
8. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : Підручник / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1993. – 248 с.
9. Сучасна українська літературна мова : лексика і фразеологія / за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1973. – 439 с.
10. Словник української мови : в 11 томах / за ред. І. К. Білодіда / Інститут мовознавства АН УРСР. – К. : Наукова думка, 1970–1980 рр.
11. Українська мова : Енциклопедія / Редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

References

1. Bybyk S. P. Slovnyk inshomovnykh sliv : tlumachennia, slovotvorennia ta slovovzhyvannia / S. P. Bybyk, H. M. Siuta; Za red. S. Ia. Yermolenko. – Kharkiv : Folio, 2006. – 623 s.
2. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) / Uklad. i holov. red. V. T. Busel. – Kyiv, Irpin : VTF «Perun», 2005. – 1728 s.
3. Dudyk P. S. Stylistyka ukrainskoi movy : Navchalnyi posibnyk / P. S. Dudyk. – K. : Vydavnychiy tsentr «Akademiia», 2005. – 368.
4. Koval A. P. Praktychna stylistyka suchasnoi ukrainskoi movy / A. P. Koval. – K. : Vyshcha shkola, 1987. – 349 s.
5. Matsiuk Z. O. Ukrainska mova profesiinoho spilkuvannia : Navchalnyi posibnyk / Z. O. Matsiuk, N. I. Stankevych. – K. : Karavela, 2005. – 352 s.
6. Matsko L. I. Stylistyka ukrainskoi movy: pidruchnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsialnosti vyshchyykh navchalnykh zakladiv / L. I. Matsko, O. M. Sydorenko, O. M. Matsko. – K. : Vyshcha shkola, 2003. – 465 s.
7. Navalna M. I. Dynamika leksykonu ukrainskoi periodyky pochatku KhKhI st. : [monohrafiia] / M. I. Navalna. – K. Instytut ukrainskoi movy : Vydavnychiy dim Dmytra Burago, 2011. – 328 s.
8. Ponomariv O. D. Stylistyka suchasnoi ukrainskoi movy : Pidruchnyk / O. D. Ponomariv. – K. : Lybid, 1993. – 248 s.
9. Suchasna ukrainska literaturna mova : leksyka i frazeolohiia / za zah. red. akad. AN URSSR I. K. Bilodida. – K. : Nauk. dumka, 1973. – 439 s.
10. Slovnyk ukrainskoi movy : v 11 tomakh / za red. I. K. Bilodida / Instytut movoznavstva AN URSSR. – K. : Naukova dumka, 1970–1980 rr.
11. Ukrainska mova : Entsyklopediia / Redkol. : V. M. Rusanivskyi (spivholova), O. O. Taranenko (spivholova), M. P. Ziabliuk ta in. – [2-he vyd., vupr. i dop.]. – K. : Vydavnytstvo «Ukrainska entsyklopediia» im. M. P. Bazhana, 2004. – 824 s.

ДАНІ ПРО АВТОРА

Панченко Тетяна Сергіївна, аспірант кафедри документознавства
ДВНЗ «*Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди*»
вул. Космонавтів, 51, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл.,
Україна 08403
e-mail: tatianapanchenko@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Панченко Татьяна Сергеевна, аспирант кафедры документоведения
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды»
ул. Космонавтов, 51, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина
08403
e-mail: tatianapanchenko@ukr.net

DATA ON AUTHOR

Panchenko Tatiana Sergiyivna, Post-graduate Student of Document Science
Department
SHEE «Pereyaslav-Khmenytskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical
University»
Ukraine, Kyiv region, Pereyaslav-Khmelnytskyi, Kosmonavtiv Street 51,
08403
e-mail: tatianapanchenko@ukr.net

УДК 81'38

**ТЕРМІНОЛОГІЧНА ПОЛІСЕМІЯ У ПЕРЕКЛАДІ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Шлапак І. М.

Стаття присвячена проблемам термінологічної полісемії в науково-технічних текстах. Розвиток науки і техніки викликає необхідність у диференційованій спеціальній термінології для закріплення нових понять. Розуміння нової термінології та уміння передати її українською мовою в умовах сучасних євроінтеграційних процесів інтенсифікує значення перекладу. Цим обумовлена актуальність запропонованого дослідження.

Термін розуміється як смислова одиниця, за якою закріплено певне технічне поняття, котре, у свою чергу, може змінити своє значення (зміст) у залежності від науково-технічної галузі. Розширення семантики уже існуючого слова в сторону його нового термінологічного значення пов'язано із явищем полісемії.

Наведені у статті приклади свідчать, що терміни не збігаються за значенням у різних галузях науки і техніки. Акцентується увага на труднощах перекладу полісемічних термінів. Найбільш складними у